СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 80. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 7 квітня 1930. VOL. XXXVIII. No. 80. Jersey City, N. J., Monday, April 7, 1930. THREE CENTS.

ГУВЕР ДОМАГАЄТЬСЯ ОЩАДНОСТИ

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер оголосив заяву, що доходи з зібраних податків є задоволяючі, але покривають тільки видатки, передбачені бюджетом. Тому звертає увагу конґресу, що всякі надзвичайні видатки принесуть дефіцит. Супроти того треба щадити.

СПЕКУЛЯЦІЯ ШАЛІЄ.

НЮ ЙОРК. — З кождим днем біржевий оборот вартісними паперами збільшається. Люде щораз більше спекулюють. Наука з останнього біржевого краху пішла в ліс.

ЛЕТУНСЬКА КАТАСТРОФА.

РУЗВЕЛТ ФІЛД (Лонг Айленд). — Ворден Гунтер, президент летничої корпорації, і його пільот Мек Елистер з Лос Енджелес, вертали літаком з гостини в Бенеті, Конн. Та нагло літак почав спадати вниз, коли летуни вже долітали до мети. Очевидці кажуть, що бачили, як літак горів у воздусі. Коли прибігли до літака, не було вже кого ратувати, бо обидва летуни згоріли.

СМЕРТЬ ПІДЧАС УТЕЧІ.

ОСИНИНГ (Ню Йорк). — Задзвонили дзвінки й вязні мали вертати до своїх келій на спочинок. Алфонсе Тарельльо, літ 24, хотів скористати з нагоди і втекти. Втечу зауважили вязничні сторожі й почали за ним стріляти. Тарельльо перескочив одні й другі мури й опинився поза тюрмою. Тут побачив його сторож, котрий держав службу поза мурами тюрми. Коли Тарельльо не послухав приказу „стій", сторож почав стріляти з машинового кріса. Тарельльо скочив до ріки Гудсон, але по кількох мінутах пішов під воду. Коли його витягнули, він уже був неживий. Куля прошила карк.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ СУДДІ.

ВАШИНГТОН. — Суддя Паркер має бути заіменований членом найвищого суду на місце померлого Тери Сенфорда. Проти номінації Паркера протестують Вилієм Ґрін від Американської Федерації Праці й нiґри. Кажуть, що суддя Паркер, котрий походить з Норт Каролайни, відомий зі свого неприхильного відношення до робітників і ніґрів.

ЗОЛОТО НЕ ПРИНЕСЛО ЩАСТЯ.

МЕКСИКО СИТІ. — Дж. Е. Бристов, відомий зі своїх копалень золота, запросив своїх приятелів у гори на гостину, щоби відсвяткувати нововідкриту золоту жилу. Підчас пиру впали бандити і прівали Бристова, жадаючи за нього викупу в сумі $15,000. А що викупу не зложено, а кількох, запідозрених у прірванню, розстріляно, бандити у відплату забили Бристова, а тіло залишили на дорозі.

ПАМЯТАВ НА СВІЙ ОБОВЯЗОК.

ІСТ РУТЕРФОРД (Ню Джерзи). — Джан Кен, котрий сповняв службу вартівника при залізниці Ірі 15 літ, був відомий зі своєї солідности. Тому три місяці померла його жінка, залишивши троє дрібних дітей. Кажуть, що це його дуже прибило. Це й було причиною самовбивства. Кен повісився на вежі, в якій повинв свою службу. Передтим наставив знаки так, що всі надходячі залізниці мусіли станути в безпечнім місці. В той спосіб запобіг залізничим катастрофам.

ДВА СУХІ СТЕЙТИ.

НЮ ЙОРК. — Зі статистики, яку проголошує журнал „Ди Литерари Дайджест", виходить, що стейт Тенесі являється наскрізь сухим, а стейт Кензас є сухим у своїй більшости.

МОКРІ КАЛЕДЖІ.

НЮ ЙОРК. — Голосовання, які переводять по каледжах зприводу прогибіції, виказують, що по всіх школах подавляюча більшість заявляється за модифікацією акту Волстеда. В стейт Стівенс Каледж Колюмбійського університету аж 89% студентів і студенток зачисилли себе до мокрих.

ДЕСЯТКИ ТИСЯЧ ПОПСУТИХ ТЕЛЕФОНІВ.

НЮ ЙОРК. — Цілий тиждень триватиме направа телефонів, які попсула експльозія, що вибухла в газових рурах біля Бродвею і 30 вулиці. Експльозія попсула 23,000 телефонів.

ЦЕНЗУСОВІ ПЕРЕПИСЧИКИ НА СТРАЙКУ.

ДАДЖ СИТІ (Кензас). — Цензусовий контрольор подає, що цензусові переписчики страйкують, домагаючися більшої платні.

ЦЕНЗУС НА БАВЕРІ.

НЮ ЙОРК. — Не така то легка справа з переписом населення на Бавері в Ню Йорку. На одно тільки питання легко добути відповідь, а це на питання: чи безробітний? Всі там безробітні. Тисячі не мають хати і треба за ними шукати по ріжних добродійних домах, 25 центових готелях і спікізах.

Та при тім переписі допомагали переписчикам робітники з Армії Спасення, бо вони уважають себе знавцями терену й мешканців Бавері.

СВЯТКУЮТЬ ВСТУПЛЕННЯ ДО ВІЙНИ.

НЮ ЙОРК. — 10,000 військових, ветеранів, маринарів і представників ріжних патріотичних організацій відбули похід пятою евенею, щоби відсвяткувати 13-ту річницю вступлення Злучених Держав до світової війни. Мейор Вокер видав з приводу того відповідну проклямацію.

РОЗПОРЯДОК ПРО НАУКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЧЕРНІВЦЯХ.

Черновецький „Час" повідомляє, що директори й директорки народних шкіл у Чернівцях дістали наказ завести науку української мови там, де є 40 українських дітей у школі.

ХАРКІВ У КОНФЛІКТІ З МОСКВОЮ.

„Правда" пише, що між українською радою народних комісарів і всесоюзним урядом у Москві приходить в останньому часі до гострих конфліктів, а саме тому, що Москва вивозить з України такі продукти, яких Україна потребує сама. Рада народних комісарів України порішила ужити для українського населення ці продукти, які вже були призначені для вивозу до Москви, і це викликало різкий конфлікт між Харковом і Москвою.

ТАЄМНИЧИЙ НАПИС У КІНІ.

В Катовицях підчас висвітлювання в одному з кін фільму „Ковчег Ноя" показався на екрані в певному місці акції німецький напис: „Горішний Шлеску, держися кріпко Німеччини!" Оператор вмить перервав висвітлювати фільму й доніс про згаданий випадок поліції. Поліція почала в тій справі слідство.

ТРАГІЧНИЙ ВИПАДОК У ЛІСІ

В Лісі кн. Сангушків біля Підгорець, пов. Золочів, стяте дерево впало на лісничого Франца Приймака й так сильно його потовкло, що він згинув на місці. Слідство виказало, що в тому випадку ніхто не поносить вини.

АРЕШТАНТИ ПІДПАЛИЛИ АРЕШТ.

В селі Зайончкове, опочанського повіту, сиділо в громадському арешті кільканадцять арештантів. Хотячи визволитись, вони підпалили арешт. З арештом згорів теж увесь будинок громадської канцелярії. Один з арештованих згинув в огні, двох є тяжко попарених, решта втікли.

БЕЗБОЖНИЦЬКИЙ ФАКУЛЬТЕТ У КИЇВІ.

З днем 1 лютого ц. р. урухомлено при т. зв. робітничім университеті в Києві безбожницький факультет з дволітним курсом навчання. Завданням факультету підготовка „кваліфікованих безбожників". Ці „кваліфіковані" специ від безбожництва малиб обняти всякі офіціяльні становища в ділянці державної адміністрації, а також у ділянці освіти. Факультет ділиться на три віддали: православія, католицизму та юдаїзму. Мають там виклади крім методики атеїстичної пропаґанди ще й такі предмети: соціольогію релігії, історію християнства, православія, природничі науки та історію економічних формацій. Це — черговий большевицький „успіх" на полі боротьби з релігією. Реалізація „соціялізму" не має, видно, в большевиків ніяких инших перешкод поза релігією. Та нам здається, що далеко краще булоб, якби комуністи заснували факультет, який міг би занятися методикою боротьби з голодом.

ПРОТИЕСТОНСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В КОВНІ.

В Ковні відбулися демонстрації литовських студентів і шавлісів проти естонського посольства. Демонстранти підносили оклики: Геть із Штрандманом, геть з польськими слугами. Поліція розігнала демонстрантів, які намагалися підійти під будинок естонського посольства. Після цього розпорошені демонстранти вдалися під будинок, де мешкає Вальдемарас, та підносили в його честь оваційні оклики.

Безпосередньою причиною демонстрацій литовських студентів і стрільців було те, що президент Естонії, д-р Штрандман, підчас свого побуту в Польщі загостив був теж до Вильна.

НЕЧУВАНИЙ СПОСІБ СТЯГАННЯ ПОДАТКІВ.

У пароха о. Вол. Федусевича в Миколаєві над Дністром зафантовано за ґрунтовий податок повіз і, не зважаючи на спротив домівників, що речелень ліцитації назначений на 17. березня, поліціянти вдерлися підчас неприсутности пароха (був у Львові), в годину по його відїзді, дня 11 березня до возівні і спровадженими кіньми відвезли повіз до маґістрату, де його продано за смішно малу ціну, наражаючи осьтак податника на діймаючу страту.

ПОЛІЦАЙ ЗАСТРІЛИВ ЖІНКУ

В Хлопицях, пов. Ярослав, 32-літній постерунковий Осип Телевяк від довшого часу докоряв своїй жінці Варварі, що вона зраджує його з другим поліціянтом. Колиж жінка не хотіла послухати свого чоловіка ще й викликала авантюру, Телевяк стрілив до неї з кріса, вбив на місці, а потім сам зголосився в командантa поліції, щоби його арштувати.

КРІВАВІ ВЕСІЛЛЯ.

У Новім Селі коло Жовкви на весіллі парубок Теодор Стецик стрілив з рушниці до Михайла Крутипороха і вбив його на місці. Причиною вбивства була заздрість за дівчину. У селі Деревні тогож повіту підчас бійки на весіллі згинув Петро Мечиха. Вбивників арештовано.

АМЕРИКУ ВІДКРИЛИ ФЕНІКІЙЦІ.

Вчений д-р Бардоса відкрив недавно на скалах над рікою Куміною в Бразилії кілька фенікійських гієрогліфічних написів і більшу скількість старих посудин. У звязку з тим відкриттям відгребано теж і давну леґенду, котра подає, що Америку мали відкрити Фенікійці тому 4 тисячі літ. Вони мали переплисти цілу Амазонку й побудувати в її околицях кілька більших міст. Коли відчитання тих фенікійських гієрогліфів дасть додатні висліди, тоді пічнуть викопувати здовж берегів ріки Куміни погребані міста, з котрих одно, як подає леґенда, мало називатися Атлянтида, отже мало назву континенту, котрий по традиції і по думці геольогів мав знаходитися по середині Атлянтійського океану.

Як бачимо, то нові відкриття змінюють погляд на деякі історичні факти.

ЗАМКНЕННЯ АНАТОМІЧНОГО ВИДІЛУ ВАРШАВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Сенат варшавського університету ухвалив замкнути анатомічний видял до кінця цього триместру, себто до кінця квітня ц. р. з причини антисемітських подій, які були на цьому виділі.

ПОЛЬСЬКИЙ „КОРОЛЬ".

Свого часу писалось у пресі, що у Варшаві появився маняк, який оголосив себе польським королем „Зиґмунтом III". На днях цей „король" видав новий маніфест до всіх горожан Польщі, в якім протестує проти наклепів на його особу та звертається до президента держави покликати до судової відповідальности всіх, хто поширює про „короля" неправдиві вісти. Але замісць цього, варшавська поліція арештувала „короля" і віддала його під догляд лікарів-психіятрів, щоби ствердили, наскільки в голові „короля" щось не в порядку.

ЗБІГЦІ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ У РУМУНІЇ.

З Букарешту повідомляють, що через Дністер переходять цілі маси українських селян, які втікають перед колективізацією. За два тижні до Румунії втікло 500 осіб, яких румунський уряд приняв як політичних еміґрантів. У Кишиневі інтерновано 175 дезертирів з червоної армії, між ними 11 большевицьких старшин.

ПОМЕШКАННЯ З ПОМЕРШИМИ.

В Сіямі живуть люде, що виявляють спеціяльну, досить для нас дивну, пошану для померших. Коли умре хтось в рідні, то не ховають його зараз, як у нас, але стараються і по смерти якнайдовше продовжити своє співжиття з небіжчиком. Це звичайно діється у богатих родинах. Бідні люде палять трупів зараз. Німецький письменник Келлерман описує один такий похорон у родині свого сіямського приятеля, якому вмерла жінка. Її чоловік дав зробити для неї прекрасну дорогоцінну домовину. До неї вложено небіжку, одягнену в найкращу одежу. Домовину поставлено під саму стелю найкращої кімнати, на гарній ступневій пірaміді, окрашеній дорогими перськими диванами, безліччю цвітів та ріжними дорогоцінними прикрасами. На одній ступні піраміди поміщено образ небіжки, що представляв її у радісному, веселому виглядi. Господар приймає гостей, частує їх з усмішкою на лиці, неначеб у хаті не було трупа. В означені дні кожного тижня хор та орхестра улаштовують цілі концерти для небіжки, щоби розвеселити її душу. Час до часу пускається в рух спеціяльний вентилятор, уміщений в стелі над домовиною, який прочищує задуху в кімнаті. Це все діється цілого півроку. Щойно по упливі того часу відставляють домовину на місце спалення. До того часу назбирається багато трупів і їх всіх спалюється за одним разом. Одержаний попіл з кожного мерця складається в окремій, дорогій урні. Аж тоді щойно розстається родина з помершим членом. Що край, то инший звичай.

МІЖУСОБНА ВІЙНА В СЕЛАХ РАДЯНЩИНИ

СВЯЩЕНСТВО МІЖ ДВОМА ОГНЯМИ. СЕЛЯНЕ ВБИЛИ СВЯЩЕНИКА І СПАЛИЛИ ЦЕРКВУ ЗА ТЕ, ЩО СВЯЩЕНИК ЗАКЛИКАВ ЇХ ПРИСТУПАТИ ДО КОМУНИ.

МОСКВА (СССР). — Релігійна боротьба в Росії має великий звязок з колективізацією сільського господарства, а священство поставлене між два огні. Слідуючий випадок може послужити добрим зразком того, що тепер робиться на релігійному фронті в Росії.

Священик одного невеликого російського села сказав в неділю в церкві проповідь про Ананію та Сафиру, які впали мертвими перед святим Петром після того, як вони продали землю дорожче від її вартости, а надвишку присвоїли для себе, не повернувши її громаді. Він говорив, що така сама кара Божа постигне кожного, хто перед приступленням до колективів продає свою худобу, коні та поживу, а гроші вживає для своїх потреб. Священик доказував зі святого письма, що комунізм був уже давно й відповідає християнству.

В туж ніч цього священика застрілено, коли він оглядав помешкання для насіння для нового колективного господарства. Тиждень пізніше згоріла до щенту церква. Погасити пожежу старався лиш один з усього села й той був головою місцевої ради, а все селянство мовчки приглядалося крізь вікна, як горить церква. Ясно, що священика вбили і церкву спалили вороги колективних господарств, „кулаки".

Отже становище священства таке, що коли воно виступає проти заходів комуністичної влади в селах, то тоді його переслідують зі сторони комуністів; колиж окремі священики ставляться прихильно до комуністичної влади та її заходів, тоді вони стрічають напади зі сторони елементів, ворожих радянській владі. Взагалі активність і способи боротьби опозиції проти комуністичних заходів не менше безоглядні, ніж самих комуністів при старанню перевести в селах політику уряду.

РОЗСТРІЛЯНО ЧОТИРОХ РАДЯНСЬКИХ УРЯДНИКІВ.

ЗАПОРІЖЖА (Україна). — Чотирох вищих урядників державного збіжевого тросту засуджено на розстріл за те, що в часи найактивнішого періоду по збиранню збіжжа вони спекулювали ріжними сортами муки. Вони продали в приватні руки кількасот тон найліпшого борошна.

Трицять инших урядників, які також замішані в цій спекуляції, засуджено на тяжку вязницю на час від одного до десяти років.

НА МОРСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ НЕМА НАДІЇ.

ЛОНДОН (Англія). — На конференції прийшло знову до труднощів і тепер здається неможливим уже не лише підписання морського договору між пятьма державами, але й між трома. Японія попросила деяких змін в катеґоріях її воєнних кораблів у бік збільшення тонажу субмарин та заміни одного на сім тисяч тон кружляка десятьтисячним. Америка рішуче на це не погоджується й тому мало надії, щоби між ними прийшло до порозуміння.

Американська делеґація замовила собі місця на пароплаві „Левайтан", який 22 квітня відпливає з Англії до Америки. Можливо, що цей факт примусить инші делеґації покінчити як найскорше морську конференцію.

СТРІЛЯЮТЬ СТРАЙКАРІВ.

БОМБЕЙ (Індія). — Тут відбулася демонстрація перед головним двірцем індійської залізниці. В демонстрації взяло участь 2,000 страйкуючих робітників цієї залізниці. Вони домагалися, щоби їх залізниця перевезла до стації Бицілія, але влада відмовила. Тоді страйкарі хотіли силою дістатися на двірець.

Прикликана поліція старалася не допустити страйкарів до двірця, але її закидано камінями. Після того поліція стрілами розігнала страйкарів, поранивши 30 душ, а між ними двох прохожих Европейців. До шпиталю доставлено також одного поліційного сержанта.

Після того привернено лад і тепер великі відділи поліції охоронюють стацію. Страйк вибух на економічному ґрунті. Робітники домагаються ліпшої платні та поліпшення умов праці.

БОЛДВІН ЗІСТАЄ ЛІДЕРОМ.

ЛОНДОН (Англія). — Недавно закінчилася конференція консервативної „Примроз Ліґи". Конференція приняла програму діяльности консервативної партії у випадку, коли вона знову прийде до влади. Ця програма була уложена й запропонована бувшим премієром Болдвіном.

Таким чином йому забезпечено лідерство серед консерватистів на майбутнє. Формування нової партії, яке розпочав лорд Ротемір, іде пиняво. Його спільник, лорд Бівербрук, уже відколовся. Болдвін сподівається, що, не зважаючи на деяку розбіжність у середині партії, йому пощастить зберігти цілість усеї консервативної партії.

ФІНАНСОВІ ТРУДНОЩІ ЕСПАНІЇ.

МАДРИД (Еспанія). — Міністер фінансів Мануел Арґвелес обчислив, що дефіцит у державному бюджеті Еспанії на 1930 рік буде виносити 23 міліони долярів. Вину за лихе фінансове становище держави він кладе на уряд бувшого диктатора Прімо де Рівери, який багато витрачав державних коштів непродуктивно.

ЗГИНУЛО 13 МАЙНЕРІВ.

БРУСЕЛЬ (Бельґія). — Вибух вуглиної майни біля міста Мон убив 13 майнерів, а 8 тяжко покалічив. Нещастя сталося від передчасного вибуху динаміту. Ратунковий відділ ще далі працює в майнах, бо не відомо, чи нема ще кого там поміж жертвами.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАСИВНИЙ ОПІР ЯК СПОСІБ БОРОТЬБИ

Індія переживає велику хвилю. 300,000,000 поневолених людей пробує добути волю і державну незалежність. Провідником того самостійницького руху є Магатма Ґанді.

Коли ми говоримо про боротьбу за независимість, то маємо завжди на думці в першу чергу кроваву боротьбу, революцію, звязану з повстанням і проливом крови. Та такої війни в Індії нема. Що більше, головний речник самостійности індійського народа являється ворогом проливу крови. Магатма Ґанді є навіть ворогом усякого насильства. Тому, коли його сторонники завели бойкот і спинили довіз живности до міста й англійські урядовці почали голодувати, він спротивився того рода акції.

Ґанді намагався усіми способами впливати на англійський уряд, щоби добути для Індії такі права, як їх мають британські домінії. Та старання його не мали успіху. І це саме заставило Ґанді до того розуміння, що з Англією шкода накладати, а треба стреміти до повної незалежности Індії. Повторюється тут історія, яку переживав наш нарід підчас революції на Великій Україні. Спершу Центральна Рада не думала зривати з Москвою, а домагалася федерації, а коли Москва на це не погоджувалася, тоді доперва проголошено Четвертий універсал, а з ним і повну незалежність України. Таке тепер коїться і в Індії. Та не знати, як до цього поставиться ще англійська влада, бо тут має вона до діла вправді з війною, але війною безкровною, опертою на пасивнім опорі.

Ґанді проголосив тепер страйк зприводу сільного державного монополю. Він рішився добувати на власну руку сіль, що являється нехтованням законів. Він візвав урядовців до пасивного опору й вони вже почали покидати свої урядові посади. Британська влада приглядається тому всьому й покищо не арештує Ґандія, бо боїться, щоби не викликати тим ще більшого заворушення, бо Ґанді уходить між населенням за святого. Але всетаки влада буде змушена повзяти якісь кроки, щоби не допустити до цілковитого хаосу і революції.

Бойкот, який проголосив Ґанді, має велике значіння для виховання індійського народа й піднесення його промисловости. Бойкотують англійські товари, а тимсамим підносять свою домашню промисловість. Нарід вчиться стояти на власних ногах.

Цілий світ є зацікавлений у тім, що з цеї боротьби вийде. Годі припустити, щоби це все скінчилося на пасивнім опорі. Коли Англія не піддасться, то скорше чи пізніше буде мусіло прийти таки до остаточної кровної розправи населення з окупантом.

САМІ СЕБЕ СУДЯТЬ.

Большевики посадили в Харкові на лаву обвинувачених 45 українських культурних діячів для того, щоби разом з ними засудити ввесь український національний та державний рух. Вони стараються в очах своїх мас здискридитувати українські визвольні змагання. Поставивши під загрозу розстрілу культурних діячів, які, коли й працювали на політичному полі, то лише припадково, бо були приневолені до цього обставинами часу, московські судді сподівалися, що вони вимусять від них признання своєї вини й покаяння. Для більшого впливу на свої жертви вони тримали їх по 8 місяців у страшних вязничних умовах і, лише вимучивши добре, поставили перед суд.

Большевицькі краєві ґазети приносять відомости про закінчення допиту першого обвинуваченого, академіка Сергія Єфремова. В своїх коментарях до його відповідей вони стараються доказати, що він був ворогом радянської влади й хочуть тим переконати українські маси, що він та організація Союза Визволення України були також їх ворогом. Большевикам ходило про скомпромітування підсудних, як борців за визволення свого народу. Вони хотіли їх показати плачучими й вимолюючими прощення у московських окупантів. Та, не зважаючи на всі старання державних московських прокураторів і добровільних присулжників-чекістів, вони не змогли осягнути своєї мети. Навпаки, важкі, як олово, показання С. Єфремова стали обвинувачуючим актом для самих комуністів, **бо він рішуче й отверто признався до вини супроти комуністично-московської влади, а не супроти свого народу.**

Большевицькі скрипт[illegible]лери цілком правдиво говорять, що Єфремов провадив свою політичну **діяльність, ворожу московській радянській владі на Україні.** Вони цілком правдиво твердять, що **вина його була в тому, що він поставив понад усе самостійну українську державу, а інтереси цілої української нації вище інтересів окремих кляс, чи окремих осіб.** Звичайно, це супроти большевиків такий же великий злочин, як скажемо, боротьба всіх антифашистів в Італії супроти диктатора Мусоліні, чи взагалі виступи кожної опозиції в инших державах супроти деспотичних урядів. Ніхто не стане говорити, що поступовання й праця С. Єфремова не **є злочин супроти московсько-большевицької влади на Україні, коли стати на сторону тієї влади. Такий самий злочин поповнили й поповнюють українські революціонери та українські маси супроти Польщі, які тепер в Галичині борються проти польської окупації. Такий саме злочин поповнили сотки тисяч українських вояків, які положили свої голови на полях всіх українських земель, борючись з навалою окупаційних армій.** Такий самий злочин поповнює ввесь український нарід, всі українські національно-державницькі маси, окремі діячі, організації та ґазети, які не признають чужого панування на українських землях, будь це московський комунізм, чи польська пілсудчина.

Дійсно **С. Єфремов винний у тому, що не зрадив своєму народови,** що не зрадив його ідеї, його прагненням до створення української суверенної держави. Він винний у тому, що, знаючи, що його чекає страшна комуністично-московська пімста, катування й мученича смерть, не зрадив своєму народові, не сів собі нишком, ратуючи свою власну шкіру, а продовжував в каторжних умовах працю над визволенням свого народу з чужинецького рабства, а поставлений перед суд, він отверто говорить червоним катам, що:

„Велика більшість свідомої національної інтеліґенції, що провадила до революції українську справу не приняла Жовтня зі всіми його висновками". Себто, **не признала большевицько-московської окупації України.** А як до цього поставилися народні маси, свідчить крівава боротьба організованими арміями та повстанчими відділами, яка тягнулася кілька років й яка ще й досі не припинилася. У свому щоденнику С. Єфремов записує, знаючи, що його щоденник завжди може дістатися до рук большевиків:

„Робиться наша Академія, чи може вже зробилася, стервом, на яке збігаються зі всіх боків шакалі та гієни. І власне здається вже нема чого боронити це загаджене місце. Ще рік тому нові заходи до її приборкання я зформував як фініс (кінець) Академії". Це пише заступник голови Академії про тих комуністичних „учених", яких упроваджено до Академії, щоби там провадити політику та науку проти українського „сепаратизму" культурного та наукового, а всіми засобами підтримувати московський імперіялізм на Україні у всіх ділянках життя. Що значать супроти такої авторитетної оцінки „загадженя" комуністами Академії всі комуністичні мемекання про її успіхи?

А ось такі записки в щоденнику, від яких С. Єфремов не відрікається навіть в обличчю грізного большевицького ката на суді:

„Лад, що повстав від Миколи, ріжниться у кращому разі тим, що немає царя Миколи II, а на це місце став Микола третій-Ленін з червоною Аракчеївщиною, яку він здобув як політику". Нічого не пособлять коментарі комуністичної преси, які стараються доказати, що С. Єфремов капітулює перед большевиками й признається з своїх помилках. Адже всі знають, що большевицькі ґазети видаються й друкуються лише длятого, щоби від читача ховати правду та підсувати йому такі заключення й рішення, яких потребує комуністична партія. Таксамо роблять ґазети Мусоліні, Пілсудського і инші державні чи партійні офіціози, а тому тут нема нічого дивного. Лише в большевиків усе це робиться більше нахабно та цинічно.

Страшна вина С. Єфремова в тому, що він „хотів свободи для буржуазної преси", як говорять комуністичні ґазети. На запитання обвинувателя, чи дійсно він хоче, щоби на Україні право голосу мали також всі непмани та глитаї, яких там нараховується 5.7%, С. Єфремов відповідає:

„Я думаю, що це нічого не шкодить". Треба уявити собі, як чорти хопили большевицьких судових бюрократів, коли вони почули ці слова з уст С. Єфремова. Це-ж прямий доказ їх брехні, або такої слабости, що вони бояться навіть тих нещасних 6% недорізаних „буржуїв", бо не дозволяють їм ні ґазет друкувати, ні брати участь у виборах ріжних установ.

Кождому зрозуміло, з якою ненавистю большевики ставляться до С. Єфремова, який на суді твердо й відважно викриває їхню брехню, їхню боязкість навіть тіни якоїсь критики на себе, бо вони непевні себе й почувають, що висять на дуже натягнутій ниточці, яку перетирає народний гнів, а такі, як С. Єфремов, піддають сили й енергії тому гнівови.

Хто не засліплений комуністичними вигадками й тверезо може дивитися на те, що робиться тепер у Харкові, той побачить, що **там іде змагання між українським самостійницько-державницьким рухом та московським імперіялізмом.** І хоч агенти того імперіялізму тепер мають перевагу грубої фізичної сили в своїх руках, всеж **перевага маральна на стороні обвинувачених.** Це бе так большевиків, що їхні ґазети навіть бояться подавати повні звіти з суду, а дають все скорочене, переплітаючи в десятеро довшими своїми коментарями. Але ті коментарі промовляють лише до розуму комуністів та останніх дурнів. Правда лишається правдою.

Цікаво, що суд ставить свої запитання обвинуваченим у російській мові, а вони відповідають по українськи. Про це нічого не пише комуністична преса, але в Галичині чути процес по радіо й там дивуються, що на Україні суд не признає для себе української мови. Та инакше й не може бути, бо тож суд московський, так саме, як у Львові Українців судить польський суд. Ріжниці між окупантами нема.

Страшний суд.

І затрублять сурми ерихонські і стануть всі живі і мертві перед судом Його.

Горе вам, коли прийде Жених, а ви не будете приготовані, щоб зустріти Його. (Святе Письмо).

І поставить Він всіх вас перед очі свої і скаже вам: ви, що заповіді мої виконали, увійдіть у царство моє; а ви, що забули Бога свойого, ідіть у гієну огненну, там буде плач і скрегіт зубів.

Отак колись (а може завтра) зійде з хреста розпята нами Матір наша, Україна, і скаже: „Діти мої, що розпинали мене. Діти мої, що лише власної вигоди все життя своє шукали і за вигоди та амбіції дрібні матір свою продавали; ви, що забули були єдиний закон людського співжиття: єдність і громадська совість; ви, діти мої — кати мої, будьте мною — Матірю вашою на віки вічні прокляті! Нехай діти ваші не знають иншого слова, як — Юда, а печать раба най ніколи не зійде з чола вашого!

Отак промовить до нас наш найвищий суддя, Мати наша. І божевільні зарегочуть і гірко заплачуть суддею многострадальним проклятi діти-кати.

Хмара прокляття Матері святої повисла над нами і нащадками нашими до скінчення світу.

„О, несправедлива ти, Мати наша", скажуть богато з нас. „За що нас ти судиш? Адже-ж ми завжди були добрими дітьми твоїми.

Ми „чисті руки" маємо, ми нікуди не входили, ні до жадної справи рук своїх не прикладали, щоби руки свої чистими зберігти. Ми радо підтримували всі часописи наші, бо вони українські; ми не мішалися ні до одної політичної концепції, бо були безпартійні. За щож судиш нас так суворо, Мати наша?"

„За те суджу, що не сміли ви за бездіяльністю „чистоту свою" берігти. Не сміли ви „все українське" підпирати, бо мусіли знати, що найстрашнішим ворогом моїм є той, хто моєю мовою балакає, а ніхто так богато не зробив мені болю, як оті руїнники, які розпинали мене зі словом українським на устах і на письмі.

„А, ви, освічені, розумні діти мої, яким богато було дано, а тому і богато від вас вимагається, ви не хтіли задати собі труду, щоби розріжнити ворога мого від приятелів, руїнників від будівничих, бо ви „чистими" хотіли залишитись. За те будьте прокляті ви — „чисті", бо ви гірші руїнники, як ті, що отверто мене розпинали".

„О, суддя, — несправедливий", скажуть другі. „Защож нас ти судила? Миж життя своє віддавали за Тебе, ми все життя Тобі присвятили. Защож нас тяжко проклинаєш, за що на муки вічні судиш?"

„За те я вас караю, що занадто розумні були.

„Ви в роботі своїй не вважали конечно потрібним єдиний плян зробити, для вас не існувало і не існує розуміння авторітету і громадсько-державної дисципліни. Кожен з вас на власну руку хтів з хреста мене зняти, один з другим бився, один другого нищив, а чорні круки тимчасом клювали моє змучене тіло, пили кров з мойого серця. Ви вміли жертвувати своїм життям, та не вмієте жертвувати хорою амбіцією своєю. Не знали ви того, що не те є патріотизм, щоби вмерти у війні, часом стримати себе, аби не сказати слова злого, богато тяжче, ніж вмерти, а уміти підпорядкувати себе вищим інтересам Держави є найвищий патріотизм. Ви це знали, але не робили. За те будьте прокляті ви і нащадки ваші".

Отак судити буде найвищий суддя наш — наша Мати Україна всіх тих, кому богато дано і від кого тому богато вимагається; найсвідоміших наших; А нас, „темних кожухів", судитиме? О, судитиме та грізно судитиме!

Засудить за те, що ніколи не хтіли над чимось уважно подумати, розважити поважно і по розумному зробити.

За те, що не годні відріжняти вовків від пастухів, що чередою темною по світі блукаємо і добровільно даємо шию у ярмо неволі.

За те нас Матір наша засудить, за те і Господь нас проклене, за те діти наші стануть гноєм, на якому виростуть пишні квіти, але квіти чужі.

(„Рідний Край").

Ярослав Ґашек.

СУДОВІ ЗНАВЦІ.

Скільки разів чую, що хтось говорить про судових знавців, усе пригадую собі пана Шпалу, судового знавця нафти та гусільниць.

Усі, хто заходив до тієї самої каварні, що він, що вони були в порівнанні з ним? Він згірдливо глядів на них згори. Вони були для нього земськими червами, бо нічого не розумілися на нафті. Уважав їх обмеженими, напів ідіотами, бож вони не розуміли теж нічого про гусільниці.

Всіх тих людей мав за зера, за нездібні одиниці, понад якими він стояв так високо, як Гімаляя понад якийсь горбок.

Спочував свойому окруженню, що складалося лише з таких незнайків. Глядів на них ледяним оком. Він почував, що така славна людина, що так дуже перевищала своє окруження, не може розсівати приязні, щирих усмішок, бож він у кишені мав візитівки з написом: „Вячеслав Шпала, судовий знавець від нафти та гусільниць і торговельний радник.

Чим є наука та мистецтво в порівнанні з нафтою та гусільницями?

А коли він у судовій салі подавав свою фахову оцінку, то його голос звучав захоплено, одушевлено:

— Предложена мені нафта виявилася як чистий, ясний плин, що на язиці оставляє гіркий смак!

Тоді я розумів його мелянхолійний погляд. Таж він для добра правди мусів лизати нафту.

А як одушевлено говорив піднесеним голосом у судовій салі, коли подавав фахову оцінку про гусільниці.

— Предложені мені гусільниці при обмацуванні показалися товстими, що дасться пояснити тим, що замало сушилися. При докладнішім огляданні гусільниць виявилося, що їх покрищили, покавальцювали, себто нарочно ушкодили.

Такий то був той Шпала. Пізніще він утратив память і раз, подаючи фахову оцінку гусільниць, сказав:

— Предложені мені гусільниці виявилися як ясний, чистий плин, що на язиці оставляє гіркий смак нафти.

Одначе високий суд не запримітив тієї помилки та засудив обвинуваченого за фалшування споживних артикулів.

Та Шпала тратив память усе більше, а його остання фахова оцінка була така:

— Гусільниці не були в пльомбованих фляшках і не було на них напису: „Матеріял до свічення".

Инший судовий знавець, що я його знав добре, це був пан Гавель. Жорстока доля зробила так, що він став судовим знавцем кінольоґії*). Він належав до тих, про яких кажуть, що „розуміються як вовк на звіздах". Належав він до т. зв. пророчих, передбачуючих судових знавців. Раз це виявилося незвичайно ясно, що аж усі присутні страшно злякалися. Був процес двох сусідів. Вони грали в карти та наслідком нещасливого припадку одному з них випала карта з рукава.

Наслідком того заломилося їх приятелювання, а ворожнеча зросла так, що один із них застрілив на свому ґрунті собаку незручного грача. Пошкодований подав, що пес варта був триста корон. Три дні після тієї пригоди візвали добродія Гавеля подати фахову оцінку. Він прийшов на розправу та зажадав, щоби відкопали кости собаки. Треба було богато часу, заки віднайшли те місце, де була запорпана собака. Судовий знавець оглянув докладно кости, а потім сказав:

— Пес був великий ростом, це був бернардинець, чистої раси, біло-жовтий, а називався, як бачу...

— Дякую, — сказав суддя — це вже є в протоколі.

Та є, щоправда, і менше одушевлені судові знавці. Один судовий знавець із „бранжі шпалячів", як це жартівливо кажуть у суді, сказав при подаванні оцінки:

— Не можу з чистою совістю сказати, що стодола занялася тому, що солому підляли нафтою, бо, по перше стверджено, що не найшли порожної фляшки з нафти, по друге виявилося, що в стодолі не було соломи, а по трете, як я чув, у стодолу вдарив грім.

Це знавці, що за ніщо в світі не хочуть мовчати та вважають своїм обовязком сказати як найбільше високому судові та суспільности.

На одній розправі перед судом присяглих знавець письма доказував, що обвинувачений напевно підписав вексель, бо „Б" мало круглий животик.

— Ви також маєте круглий животик, а ви не є буквою „Б" — оввався на те обвинувачений. Цим він ще збільшив свою вину в очах присяглих суддів.

Так то часто приходить до непорозумінь між судовими знавцями й обвинуваченими та їх оборонцями.

Самособою обовязком адвоката є все квестіонувати правдивість оцінки знавця. Найбільше помилок виказують в оцінках письма. Оборонці мають тут не тяжку роботу. Вони вказують на примір на великий віденський процес (у 1897. році), в якому щойно два роки після присуду виновник зголосився добровільно. Він зізнав, що він сам написав листа, на основі якого засудили невинну людину на двацять літ тюрми. Тоді ходило про якесь убивство. Жертву заманено листом на місце злочину, а оречення знавця твердило, що невинно засуджений написав листа. Оборонець торкнувся оречення знавця письма також з осьтакого боку:

— Нині в усіх школах, головнож у торговельних школах, користуються тієюсамою системою писання. Більше ніж пятьдесять процент людей мають тойсам почерк. Далі доказано, що двацять процент людей не мають очеркненого почерку, а часто змінюють письмо.

Один судовий знавець сказав, що одна дівчина написала листа у схвилюванні. Одначе той лист написав її дідо.

Недавно одному карному сенатові приключилася помилка. Покликали знавця письма для розглянення листа, писаного на машині. Що мав нещасний робити? Памятаючи присягу, ствердив він, що лист написаний на машині; якої системи, він не знає. Він також не знає, чи обвинувачений вміє писати на машині.

Суд повірив обвинуваченому, що він не вміє писати на машині, бо він ходив до державної академії.

Цікаві бувають оречення судових лікарів. Від їх оречення залежить у девятьдесятьох випадках на сто доля обвинувачених.

Та як дивно виглядає, коли судовий лікар день після оголошення присуду каже:

— Впадало в очі, що обвинувачений був незвичайно спокійний.

А чотирнацять днів пізніше:

— Впадало в очі, що обвинувачений був дуже неспокійний.

Та часто можна почути речі, при яких слухачам волосся стає дубом. Знаю одного судового лікаря, що виглядає на вельми добродушного, та недавно підчас процесу він сказав:

— Знаю з власного досвіду, що не кожен після одного удару сокирою паде мертвий на землю.

(З чеського переклав М. Н.).

*) Кінольоґія (грецьке слово): наука про роди псів.

МОСКВА СУДИТЬ УКРАЇНЦІВ.

УКРАЇНСЬКА АВТОКЕФАЛЬНА ЦЕРКВА І „СВУ".

Далі акт обвинувачення твердить, що як тільки повстала „Сп. Визв. України", то заразже на першому засіданні проводу виділено окрему комісію, зложену з пяти осіб, що мала кермувати діяльністю автокефальної церкви. На чолі тої пятки стояв В. Чехівський. В акті обвинувачення читаємо про те такий цитат із зізнань акад. Єфремова: „За великий здобуток вважали ми створення автокефальної церковної пятки, яку зорґанізував Чехівський серед колишніх до автокефального руху. Коли педагоґічна група мала впливати на маси через школу, то автокефальна церква мала туж таки роботу проводити з церковної катедри. Ми сподівалися, що в масах, не вважаючи на енерґійну протирелігійну пропаґанду, не згасла ще віра, що церква серед мас важить ще чимало й має прихильників, що священик на селі може богато зробити для розповсюднення ідей „СВУ"... Способами впливу на маси мали бути леґальні організації при церквах, як от сестрицтва й братства, церковні хори тощо, до яких особливо намагались притягати молодь, як найенерґічніший і рухливіший елемент. Ті напівцерковні товариства мали привчати до орґанізування, гуртування взагалі, а з другого боку, вони були зручні й з того погляду, що через них можна було проводити в маси певні думки, пускати ті чи инші гасла"...

Священиками в автокефальній церкві були переважно люди певні, віддані для справи українського національного визволення, бо тільки таких до церкви і на ці становища приймали. Це своє твердження підтримує акт обвинувачення зізнаннями К. Товкача, який мав сказати: „Щоби провадити політичну роботу в належному напрямку, підбирали таких кандидатів на священиків, які самі добре розуміли завдання церкви і не було потреби їх поучувати"...

„СВУ" розумів завдання церкви в своїй програмі так: „українська автокефальна церква, поки вона виконує культурно-національну місію серед мас, має користуватися допомогою та опікою держави, а її священодіячі деяким упривілейованим становищем серед службовців культів"... Так ставили там справу української автокефальної церкви в незалежній українській державі.

Якіж конкретні злочини крім наведених загальників закидує акт обвинувачення автокефальній церкві? Один одинокий злочин, а саме: коли в Київі українські кола дізналися про траґічну смерть пок. С. Петлюри в Парижі, тоді автокефальна пятка „СВУ" рішила під впливом Чехівського відправити панахиду за душу траґічно погибшого. Панахиду визначено на день 30. травня 1926 р. І тоді фактично її відправлено під фірмою панахиди за душу Івана Франка. В часі панахиди розкинено з хорів летючки. Про летючки зізнавав М. Павлушків, що мав їх укладати до спілки зі студ. Б. Матушевським.

На підставі всього повищого акт обвинувачення сформулував такі тези обвинувачення в цій справі: „Отже попереднє слідство виявило, що з перших днів свого виникнення УАПЦ була розгалуженням активних контрреволюційних орґанізацій „БУД" і згодом „СВУ". Всі межі, що відокремлювали УАПЦ від „СВУ", були стерті. УАПЦ була за знаряддя контрреволюційної „СВУ" і провалила під її керівництвом готування куркульства для збройного повстання проти радянської влади".

„СВУ" І ЇЇ ДІЯЛЬНІСТЬ НА КУЛЬТУРНОМУ ПОЛІ.

Акт обвинувачення твердить, що Українська Академія Наук була довгий час головним середовищем діяльности всіх контрреволюціонерів, які там знаходили не тільки притулок, але й леґалізацію перед радянською владою. Єфремов, що був довгі літа віцепрезидентом Академії, робив усе можливе, щоби всі найвідповідальніші позиції в Академії обсаджувати людьми зі „СВУ". Він між иншим спровадив до Академії Ніковського, виєднав дозвіл на його поворот, залеґалізував поворот і побут та приділив йому в Академії дуже відповідальне становище. В Академії так-же як в УАПЦ українські „контрреволюціонери" розвивали свою протирадянську акцію в численних випадках цілком леґально. Радянська влада, твердить акт обвинувачення, довгі роки вірила всім робітникам Академії, ставилась до них жичливо тому, що вони, хоч і мали „контрреволюційне" минуле, то „заявили про свою льояльність і готовість співробітничати з радянською владою".

Свої твердження акт обвинувачення підтримує між иншим зізнаннями Гермайзе, Єфремова, Дурдуківського, Павлушкова, Черняхівського й Удовенка. Обвинувачений Гермайзе між иншим мав зізнати:

„Академічний острів у радянській державі мав своєрідну політичну ектериторіяльність. Люди почували себе в Академії ізольованими від суворої диктатури пролетаріяту, і оте політичне й антирадянське мимрання та шепотіння, що по инших установах давно вже вивітрилося, тут буйно цвило. Антирадянську ектериторіяльність в Академії ідеольоґічно виправдували тим, що Академія — це є наукова установа, а для наукових установ не писаний і непотрібний радянський закон..."

Слідство мало виявити, що до Академії принято в часі між 1920 і 1924 р. 80 членів „Братства Української Державности". Кабінет Єфремова був місцем нелеґальних сходин і зборів української „контрреволюції" зпід знаку „БУД" і пізніше „СВУ". Словом, українські антирадянські діячі, використовуючи ті можливости, які давали большевики „для розвитку української національної культури", рішили використати УАН як місце для аснування свого штабу. Так наприклад на установчих зборах „СВУ" акад. Єфремов мав намітити пятку членів „СВУ" до „Комісії для редаґування словника живої мови". Ця пятка й увійшла до цієї комісії та скупчила біля себе самих українських національних шовіністів. Склад комісії від її заснування аж до процесу не змінився. На її чолі стояв Ніковський і перед виїздом за кордон і по своїм повороті до Київа. В тій комісії між иншим мали переховувати всі секретні документи „БУД" потім „СВУ" та всякі протирадянські проклямації. Співробітники комісії збирали також гроші на свої „контрреволюційні" цілі та фонди на утримання автокефальної церкви.

Група „СВУ" про те тільки й дбала, щоби на всі впливові становища в Академії проводити своїх людей. Особливу увагу звертало ся на добір наукових аспірантів споміж молоді. Цією справою мав кермувати Гермайзе. Щоби належно впливати на політичну ідеольоґію молодших співробітників Академії, зорґанізували керманичі „СВУ" нелеґальну установу т. зв. „Молоду Академію" в київській Академії, що використовувала всякі леґальні можливости для гуртування в своїх лавах Українців, ворогів радвлади. Члени „Молодої Академії" дуже часто пробирались за відповідними впливами туди, куди старим членам „СВУ" пробратися не вдалось. — („Діло").

ВІДБУЛАСЯ УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

Заходом Української Радіо Орґанізації (30 Іст 7-ма улиця в Ню Йорку) відбувся український концерт під проводом В. Чосника в неділю, дня 6-го квітня, о годині 3-тій пополудни через стацію W G B S — 600 kc.

Сеї неділі добровільно згодились співати слідуючі: Йосиф Давиденко, тенор, Петро Ординський баритон, Віра Барчанівна сопран, д. Гриневецька альт, Марія Боднар піяністка.

Рівночасно проситься тих, котрі хотілиб причинитись своїми радами до поліпшення програми на радіо, нехай будуть ласкаві прийти на збори вище згаданої орґанізації в четвер дня 10 квітня, під число 30 Іст 7-за улиця в Ню Йорку.

Учитель: Мусите все добре вважати, заки щось скажете. Коли хочете сказати щось важного, порахуйте насамперед до пятьдесять; колиж це щось ще важніше, то аж до сто!

Ученики добре зрозуміли. Кілька днів опісля викладав при печі. Нараз бачить, як ученики скоро рухають устами. Аж тут викрикнула ціла кляса:

...девятьдесять вісім, девятьдесять девять, сто! Ваші штани горять, пане професоре!

—o—

Директор театру (до актора): Ви непоправні та вічно невдоволені. Насамперед не хотіли ви виступати як атлет, бо ви казали, що маєте „голодову" платню. Тепер знову не хочете виступати в ролі голодомора!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БОЯТЬСЯ СКАЗАТИ ПРАВДУ.

Я частенько читаю нюйорську російську газету „Новоє Русское Слово". Цікаво, як ця газета, що нібито тримається демократичного напрямку, виступає часто проти українського національного руху. Нераз подибується в її ріжних статтях: „Малоросія", „Юго-Росія", „Хахли" й т. д., а імя Україна та Українець иноді ледви через губу перевалюється, так важко редакторам газети вимовити це страшне для них слово.

Даючи інформації своїм читачам, ця газета не завжди додержується точної передачі відомостей, які говорять про Україну, коли вони не відповідають бажанням редакторів. Ось приклад. В газеті „Ді Ню Йорк Сон" з 31-го березня вміщено телеграму з Риги про становище в Росії, на закінчення якої дослівно говориться так:

In the Ukraine the national independence movement has been growing enormously as a result of hasty collectivization, which left hundreds of thousands facing hunger and ruin this autumn.

„Новоє Русское Слово" це місце в телеграмі перекладає так: „Насільственное насажденіє колективізації в значітельной степені способствовало усіленію украінской пропаганди".

Отже, як бачимо „збільшення української пропаганди" не те саме, що „надзвичайний зріст національного незалежницького руху". Тут редактори „Нового Русского Слова" свідомо перекручують телеграму, щоби показати, що на Україні лише ведеться пропаґанда національно-державницька, а зовсім не збільшується природний рух серед населення до створення української державности. Навіть пяному зрозуміло, що пропаґанда одне, а констатування факту збільшення й поглиблення національно-державницького руху серед населення — инше. Пропаґанда може й не мати успіху, але збільшення й поглиблення руху є факт.

„Новоє Русское Слово" боїться признати факт, неприємний для його редакторів та для ширених ним ідей російського імперіялізму, а тому воно й викручується. Не говорючи правди своїм читачам, уводить їх в блуд, очевидно рахуючи на те, що читачі самі не доглупаються до правди й крім „Нового Русского Слова" нічого не читають та нічого не знають. Та помиляється газета, думаючи так про своїх читачів, бо між ними є й такі, котрі дещо більше розуміють й знають поза тим, що пише „Новоє Русское Слово".

І. Боднар,
Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Ukrainians Will Erect a New Clubhouse.

Ukrainians of Rochester plan to erect a new clubhouse to be called the Ukrainian Home. Located at 851-853 Joseph Avenue, it will be a community house for the 2,000 Ukrainians in this city. To raise money for the building, the Rochester Ukrainian Chorus and Orchestra will give a concert in Convention Hall on April 11th under direction of Leo Sorochensky, formerly assistant director of the National Ukrainian Chorus.

To raise the remainder of the fund necessary for erection of the clubhouse, a campaign will be conducted during the week of April 13th. The Rochester Ukrainian Chorus will be remembered for its excellent contributions to the program of the Community Music Festival sponsored last spring and the year before under direction of the Chamber. A concert of excellence on April 11th is anticipated.

(„Rochester Commerce", March 24, 1930).

—o—

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Українсько-Американський Ситизенський Клюб.

Від часу, як заложено в нашім стейті Українсько-Американську Стейтову Орґанізацію, пішло життя і в нашій громаді иншим ходом. От і тому заложили ми свій Українсько-Американський Ситизенський Клюб.

При зорґанізованню Клюбу мали ми в себе гостя з Ансонії, Конн., а то нашого громадянина Олександра Мерещака. Він то переповів у дуже цікавий і поучаючий спосіб завдання горожанських клюбів та підніс, щоби при таких клюбах засновувати рівнож і читальні „Просвіти". Та думка дуже припала нашим членам до вподоби і вони рішили купити негайно шафу на книжки та зложили $50 на закупно українських книжок з книгарні „Свободи".

Гром. І. Перцак, предсідатель клюбу, відчитав статут, котрий присутні одобрили. Рівнож рішено влаштувати вечірну школу для тих, що вже вибрали перші папери, а готуються до іспиту, щоби дістати другі папери. Рішено пильнувати того, щоби всі Українці-горожани реґіструвалися і голосували як повноправні горожани.

До клюбу вписалося 48 членів. Ухвалено виробити чартер і візвати инші наші громади, щоби не гаїли часу, а орґанізувалися політично й закладали горожанські клюби.

М. Довгий, член клюбу.

—o—

ВИЛКС БЕРІ, ПА.

Українець кандидатом до леґіслятури.

Як доносить "Times-Leader", Wilkes Barre, Pa., April 1, 1930, між кандидатами до конґресу, сенату і леґіслятури подибуємо імя Українця Івана Бойка, котрий кандидує до леґіслятури. Його кандидатуру виставили обі партії, републиканська й демократична.

Місцева американська газета „Рекорд" дала гром. Бойкови дуже гарну рекляму, а наші Українці можуть хіба тільки радіти, що Українець є на листі кандидатів.

Гром, Іван Бойко є членом 48 відділу У. Н. Союза в Плейнс, Па. Брав він завжди активну участь у нашім народнім життю. В 1917-18 роках був Головним Отаманом Січей, а рівнож був членом української делеґації з 1918 р. до говернора Галькомба в стейті Конетикат, щоби йому представити самостійницькі змагання українського народу. Всі Українці повинні поперти кандидатуру гром. Бойка, бо він є першим Українцем, котрий кандидує на таке становище.

Місцевий.

—o—

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МІННЕАПОЛИС, МІНН. Тов, Зап. Січ, від. 385, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 13 квітня, в годині 11 по Сл. Божій, в гали церковній при University і 6th Ave. N. E. З причини Свят мітінґ відбудеться о тиждень скорше. Не явившийся член заплатить кари 50 ц., а урядник 1 дол. — Йосиф Греськів, предс.; О. Шабатура, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Бр. св. Володимира, від. 179, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що з причини Великодних Свят ухвалено відбути мітінґ в неділю, 13 квітня, в год. 12.30 пopол., в У. Н. Домі, 1523 Гікори Ст. Проситься всіх членів прибути, бо будемо мати важні справи до полагодження. Контр. комісія здасть справоздання за три місяці. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівнали свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Теодор Владика, секр.

ЯНҐСТАВН, О. Тов. Зап. Січ, від. 17, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13 квітня, в годині 1-ій пополудни, в Укр. Домі, 525 W. Rayen Ave., о тиждень скорше з причини Великодних Свят. Проситься членів повідомити одні других і прийти на сей мітінґ, бо маємо кілька важних справ до полагодження. — Іван Коряницький, пр.; Ів. Терлецький, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. ім. Ів. Франка, від. 146, повідомляє усіх своїх членів, що мітінґ відбудеться дня 13 квітня, точно в годині 12-тій. Обовязком є кождого члена бути на мітінґу. Контр. комісія здасть квартальне справоздання і будуть другі важні справи до полагодження. Проситься довгуючих членів вирівнати свої належитости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Стефан Хомяк.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Петра і Павла, від. 102, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 13 квітня, зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Вест 7-мій і Калидж ул. Кождий член повинен прийти і вирівнати свої вкладки. Богато членів занедбує платити місячно свої вкладки. Тож повідомляється всіх заразом, що хто довгує три місяці і не заплатить на мітінґу 13 квітня, буде суспендований і стратить всі права до запомоги. — Мафтей Притуляк, предс.; Николай Бусько, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Івана Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться дня 13 квітня, в Укр. Нар. Домі, в годині 1-ій пополудни. Проситься всіх членів явитися на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься прийти і вирівнати свої залеглости. — Н. Задерецький, предс.; Л. Данилко, кас.; Г. Сушко, рек. секр.

ЛАНКЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія, від. 87, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 13 квітня, в годині 1-ій пополудни, в гали парохіяльній, на Ellicott Road. На порядку нарад буде справоздання за 3 місяці, кілька справ порушених на остатнім мітінґу, котрі були відложені на сей мітінґ, і другі важні справи. Проситься всіх членів прибути на сей мітінґ. Член не присутний без важної причини, заплатить 50 ц. кари, а урядник 1 дол. — Нік. Трояновський, предс.; Василь Максимик, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 292, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеться 13 квітня, в гали парохіяльній на Кліперт ул. Тому що се є квартальний мітінґ і є дуже важні справи до полагодження, проситься кождого члена конечно бути на мітінґу. Довгуючим членам пригадується, щоби вирівнали свої залеглости, щоб опісля не було нарікань на урядників. — Іван Форись. предс.; Волод. Візничак, кас.; Петро Кізел, фін. секр.; Василь Женчак, рек. секр.

ҐЛЕСТОНБУРИ, КОНН. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 138, повідомляє своїх членів і членкинь, місцевих і позамісцевих, що квартальний мітінґ відбудеться 13 квітня, в годині 2-ій пополудни, в гали церковній на Ґров стріт. Обовязком є кождого члена явитись на мітінґ, бо є важна справа до полагодження. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости. — Лука Сидорак, предс.; Іван Сидорак, секр.

ЛІТЛЕ ФОЛС, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 330, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 13 квітня, в годині 2-ій пополудни, в Укр. Нар. Домі. Обовязком є кождого члена бути на мітінґу і вирівнати свої вкладки. Мітінґ тому змінено на другу неділю по першім, бо в третю неділю припадає Воскресення. — Н. Паламар, секр.

АЛИКВІПА, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 120, повідомляє всіх своїх членів, що мітінґ відбудеться 13 квітня, в годині 2-ій пополудни, бо 20 квітня припадає Воскресення. Кождий член повинен явитися на мітінґу. Будемо принимати нових членів без оплати вступного. — Михаїл Бац, фін. секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Повідомляється всіх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ Бр. св. О. Николая, від. 104, відбудеться в понеділок, 14 квітня, в годині 7-мій вечером, в гали де звичайно. — Гарасим Мисак, предс.; Михіал Вітів, кас.; Михаїл Зельвак, секр.

Бог це вибачає.

Вийшла баба на вулицю,
Коло воріт сіла,
І їсть собі смачне сало
(А в піст було діло).
Ідуть люде: „А піст, бабо?
Не боїтесь Бога!
Та щоб люде не бачили,
Пішлиб хоч з дороги".
— Ох, людці мої милейькі!
Тут гріха немає.
Колиб дома! — а в дорозі
Бог це вибачає.

НАЙНОВІШІ КНИЖКИ, КОТРІ МОЖНА НАБУТИ В КНИГАРНІ СВОБОДИ

Дереш Петро: **КУМИС.** Оповідання з часів революції на Україні .... 50 ц.
Лещук Осип: **КРОВАВІ СЛІДИ.** Оповідання з визвольної війни .... 65 ц.
Монкевич Борис: **СЛІДАМИ НОВІТНІХ ЗАПОРОЖЦІВ.** Спомини з 1918 року .... 65 ц.
Лотоцький Антін: **КУЖІЛЬ І МЕЧ.** Історична повість з кінця XV і початку XVI століття .... 65 ц.
Вволлес Люіс: **БЕН ГУР.** Історична повість з часів Христа .... 65 ц.
Сергій Шелухин: **ЗВІДКИ ПОХОДИТЬ РУСЬ.** Теорія Кельтського походження Київської Руси з Франції, з Географічною картою .... 75 ц.

ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ:

Яків Косовський: **ЗАКЛЯТИЙ ЯР,** драма на 5 дії .... 30 ц.
Павло Дудак: **ДВІ ЖЕРТВИ ЗА ВІРНУ ЛЮБОВ,** драма в 3-ох діях .... 40 ц.

ПАРТИТУРИ:

ВІЙ, фантастична комедія на 5 дій $1.25
МАРУСЯ БОГУСЛАВКА, історична драма на 4 дії 75
КАПРАЛЬ ТИМКО, мельодрама на 5 дій 75

Повищі книжки можна набути в книгарні Свободи. Сих книжок маємо тільки по кілька примірників.

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ВІДОЗВА
до Родимців села Черниховець, повіт Збараж!

Програна оружна боротьба українського народу в літах 1918/20 наказала йому використати гіркий мир для свого визволення під оглядом культурно-освітним і економічним; використати передишку на заложення тривких і певних основ під його визволення політичне.

Для успішної праці в тім напрямі звилося конечним будувати власні доми, в котрих могли би приміститись всі українські установи культурно-освітнього і господарського життя міста і села.

Цілий повоєнний час життя українського села й міста, життя української громади ціхує, попри нищі змагання, боротьба за власні доміки, боротьба за ті твердині, які мають стати на сторожі національного життя української громади, об які мають розбитися всі ворожі затії, спрямовані на знищення нашого народу.

І Ваше село й Ваші рідні батьки, брати й сестри зрозуміли цей наказ хвилі, та хоч знищені матеріяльно воєнними подіями, приступили в 1920 році до будови тої національної святині.

Однак скоро показалось, що почате діло переросло добру волю й матеріяльну спроможність села. Пішли просьби до братів зза моря й при їх помочі виріс на майдані прекрасний дім, в частині котрого примістились вже кооператива та читальня Просвіти.

Та будова ще не вповні скінчена. Вже два роки стоїть дім неоправлений зовні ані в середині. Вітри й дощі змивають і нищать мури. На повне його викінчення потреба ще хоч $300.00. Всякі старання вдобути цю суму з села остаються без наслідку, бо наш селянин конає під теперішню пору під тягаром непомірних податків, оплат, адміністраційних кар і т. п. та під тягаром загальної господарської кризи, спеціяльно дошкульної в Польщі, котра проявляється головно в обезціненню рільних продуктів: один сотнар жита коштує 12 зол., пшениці 23 зол., а звичайнісінькі чоботи 60 золотих.

Тому ще раз приходимо до Вас, українські сини і дочки громади Черниховець, з горячим закликом-просьбою: Поможіть нам докінчити те діло на честь і славу та пожиток українського громадянства нашого села. Нехай ніхто зі свідомих громадян села Черниховець не відмовиться зложити по своїй можности жертву на таку конечну для села ціль. Нехай кожде Ваше весілля, хрестини, поминки й кожда инша товариська забава, чи гутірка принесе дар-жертву на докінчення будови „Українського Дому" у Вашому рідному селі, а назвиська Ваші, як і прочих жертводавців, будуть вписані в пропамятну книгу жертводавців для памяти грядучих поколінь.

Негайна поміч конечна!

Черниховці, 10 березня 1930.

За Виділ читальні Просвіти в Черниховцях:

о. Василь Стадник, голова;
Вол. Долинський, секретар;
Гринько Таращук,
Прокіп Мечник,
Теодор Борак,
Іван Рудий,
Михайло Скалецький.

Черниховчани! Повище згадані слова, се голоси наших Братів зза океану, Самі зрозуміете, що вони кличуть і просять помочи, щоби утримати твердиню Просвіти. Чи Ви допустите до загибелі? Ні! ще раз ні! Черниховчани завсіди перші несли поміч Українському Домови в Збаражі, так само, коли вони тепер просять о поміч своїх з чужини, то ми певні, що сини і доньки села Черниховець не будуть думати: чи вислати чи ні, чи відложити на другий тиждень, або може пізнійше, тільки таки зараз по прочитанню цієї відозви вишлють свої жертви на понизше подану адресу.

Памятайте! Хто зараз дає, той два рази дає! Жертвуйте і других заохочуйте! Імена всіх жертводавців і сума буде оголошена в пресі.

Жертви посилайте почтовим переказом на адресу: Д-р Василь Борак, 307 East 18th St., New York, N. Y.

ЗА КОМІТЕТ:
Д-р Василь Борак.
Стефан Вітенко.

ЗІ СПОРТУ.

Степан Галайко, український боксер, осягає нову побіду.

"Rochester Democrat and Chronicle", March 25, 1930, writes:

Steve Halaiko, the Flash, played a death dirge on the dusky body of California Joe Gans last night at Convention Hall with a two fisted attack and set the stage for a seventh round killing that he never used because Steve is still human. Smiling Joe, with his dusky countenance battered to a pulp, his eyes bleary and his arms dead at his side, refused to fight in that session of distress because he couldn't and Steve because he is still just a youngster refused to batter his opponent into submission as he stood against the ropes, helpless, a badly beaten warrior with a fighting heart that wouldn't let him quit.

The Phantom won his thirteenth straight pro battle in a decisive manner but he took more than his customary amount of punishment before he got the judge's award at the end of the eight round main event. Gans with a right hand cocked for trouble sneaked over a couple of tough wollops to make Steve break ground but the Phantom danced out of what might have been serious trouble a couple of times. He had he tried to trade wallops with the Coast warrior, and went on with his jabbing. He smashed Gans' nose in every round and in the second he started the claret.

Gans with a world of power in his right hand tried hard to reach the elusive Steve as he fought back in the early session but the Phantom was in and out as he punched his dusky rival. The Coast fighter gave Steve a battle all the way and it was not until the seventh round when the two fisted attack of Steve reached its height that there was any intimation that Steve might win by a knockout.

Steve had been reaching his ebony hued rival all through with his left and crossing it with a right that kept Gans on the defensive. In the seventh stung by a right that caught him going away the Flash swung into action. He swarmed all over Gans with a savage attack that never got a chance to vents its fury.

He battered Gans from rope to rope and his dusky foe helpless in the face of the barrage of leather fought back feebly as he tried to continue. As he hung limply on the ropes Steve cast an inquiring glance at the referee a couple of times and when motioned to continue each time went back to the task of pulling his foe out of his shell but his attack lacked the venom that had put Gans in distress. He punched Gans half heartedly as he tried to end the melee in the final round. But he never got another chance to drop his colored foe.

Обережність. — Як ви хоронитеся проти мікробів?
— Спершу переварюю воду.
— Добре, а потім?
— Потім проціджую її.
— Так, а потім?
— А потім — пю пиво замість неї.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Сьогорічна коляда.

В нашій громаді подумано рівно ж за допомогу рідному краєви. Колядою на рідний край занялося Товариство „Українська Січ", від. 282 У. Н. Союза і Українсько-Американський Жіночий Клюб.

Заколядовано $102.25 і вислано до краю через Обеднання з таким призначенням: $50.25 Рідній Школі, $27 інвалідам, а $25 на допомогу боєвій акції.

Коляду зложили з Вест Сайд і Марселюс по 2 дол.: К. Татусько, Т. Артисюк; по 1 дол.: О. Чорний, Т. Шкапяк, О. Шмокалюк, А. Гучко, М. Татусько, П. Тиктор, А. Пахолок, Н. Слойка, П. Паньчишин, І. Коцура, М. Коцятин, Т. Когут, А. Гіба, І. Карвафіль, Ю. Рибак, Т. Ковальчик, М. Павліна, А. Гальчин, А. Флісак, А. Косів, І. Бручак, Вік. Осухівський, І. Кравчук, І. Добрянський, С. Лукачик, Н. Дідуник, К. Рибак, М. Снігур, Г. Туркевич, М. Давьків, В. Прибитий, А. Яворський, О. Шкляренко, Ф. Фаворик, В. Пахолок; по 50 цнт.: М. Клюсик, І. Гриник, Н. Мищак, А. Даців, А. Бусько, Н. Нестор, І. Бобик, А. Годжак, І. Яцура, Н. Мельник, А. Щурик, Т. Сушняк, Н. Шпак, Т. Семендик, В. Красневич, Т. Луцщак, М. Качмарик, В. Патала, С. Декоєцьо, Н. Касарда; по 25 цнт.: К. Гарасим, Д. Фесич, В. Каиш, Г. Намищняк, П. Ухаль, Т. Сопко. — Разом $50.50.

З Іст Сайд: Ан. Гарлоєська 2 дол.; по 1 дол.: В. Гуменюк, Д. Кіт, Й. Марнюк, Т. Драбик, С. Вага, І. Микулич, Н. Танасишин, А. Кухарський, І. Каменюк, А. Окіпний, Е. Матвіїв, Т. Артисюк; по 50 цнт.: П. Панасишин, К. Клим Т. Яешник, І. Богдан, К. Гнатів, Ф. Кісіль, а Л. Ворощук 25 цнт. — Разом $17.25.

Колядували: І. Каменюк, В. Гуменюк, С. Варга, А. Окіпний, Магда Фішер, Марія Вага.

Коляда з Салвей на Рідну Школу.

о. Е. Сидорик 5 дол.; по 1 дол.: В. Каній, В. Корпяк, Д. Мічел, Т. Герчак, А. Шкапяк, І. Котляр, Д. Оринич, М. Пиндус; по 50 цнт.: Р. Сіканець, А. Флісак, Т. Гевський, а В. Бурий 25 цнт. — Разом $14.75.

Колядували: Т. Гевський з дітьми, М. Герчак, М. Яворський, М. Капій, Ст. Капій, З. Гайдук, Ст. Корняк, Ан. Порциналюк.

Коляда з Гиддис.

Д-р Кишвіцький 5 дол.; по 1 дол.: Священик словенський, Д. Матвійчук, Д. Мацко, В. Чигиняк, Ф. Кавчук, М. Дембицький, Й. Сморунь І. Захарко, а П. Волошин 50 ц. — Разом $13.50.

Колядували: В. Пахолок, Гр. Федорук, А. Яворський, Г. Туркевич.

Коляда з Норт Сайд.

По 50 цнт.: С. Кашубінський, А. Добровольський, І. Робак, І. Клим, Ст. Бендерський, Ст. Пастух, Гав. Капчук, Г. Староушний, а В. Марків 25 цнт. — Разом $4.25.

На інвалідів по 1 дол.: Т. Конграсевич, В. Лаба.

Колядували: С. Кашубінський з дітьми, Ан. Бендерська, Ан. Капчук, Мар. Староушна.

А. Яворський.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На інвалідів.

З нагоди коляди зложили на руки уряду укр. прав. церкви при 14 ул. на інвалідів слідуючі по $2: І. Паньків, І. Реднук, Н. Джурин, Н. Н., а по $1: Н. Білий, В. Лазаревич.

Разом зібрано $10 і вислано до Обеднання.

ЯК ЗВІРЯТА ПРОЧУВАЮТЬ СМЕРТЬ.

(Їх смерть і кладовища).

Люде вже від власних літ свого дїточого віку знають, що кожен із них мусить умерти. Насувається питання, чи і звірята прочувають смерть і де дїваються трупи звірів, що жиють на волі, чи є і де є звірині кладовища (цвинтарі). Мабуть кожен із нас завдавав собі вже питання, що дїється з трупами звірят, що згинули природною смертю, бо їх майже ніде не подибуємо. А чейже не всі звірята падуть жертвою ловів людини чи хижих звірів, а мала лише їх частина гине наслідком пошести.

Трупів звірів, що згинули природною смертю, також подибати також у підрівникових країнах, у джунглях, саванах, степах. Деж ті звірята дїваються? Таж вони гинуть часто і в великій скількости. Подібне питання насувається нам, коли з весною рік-річно бачимо дуже зменшені стада перелетних птахів. Таж не всі вони впали жертвою сильця і пального оружа. Не всі згинули в морі наслідком бурі та холоду. Коли звірята ці гинуть, чи то наслідком недуги, чи ран, або змучені довгим життям, то їх тіла повинні ми стрічати всюди.

Звірята мусять прочувати недалеку свою смерть, бо в такій хвилі поводяться вони зовсім інакше, ніж звичайно, тратять тоді всякий гін, а цікавить їх лише одно: вишукати собі спокійне місце, де могли би спокійно згинути.

Кожда людина в годині смерти, коли ще не втратила притомности, бажає остати сама одна. Плач і голосіння рідних для нього щораз прикріщі й чужі, він відчуває, що лише сам один мусить перейти цими грізними та таємними ворітьми до Вічности, які в даний мент лише йому відчиняє могуча смерть.

Також звірята, ранені смертельно, поводяться подібно. Нпр. заяць, якому куля прошила внутрішний організм, хоч міг би ще втікати якийсь час, не втікає, коли біля нього є гущівник і сплетене коріння дерев. Пробує сховатися під галузя й листя дерев, влазить у нору, хоч би там жив лис або борсук. Подібно й олень, ранений тяжко, наосліп уже не втікає, а в гущавині вишукує собі серед листя таке місце, щоби барвою відповідати барві його шерсти. Там виждає смерти. І певно мисливець не найшов би цієї спольованої звірини, колиб не нюх його собаки...

Як людина будує свої шпиталі та цвинтарі далеко від усякого галасу, а гроби в глибині темної землі копає, так і звірята в долах і ямах, а птахи також у глибоких дуплах дерев проводять останні свої передсмертні хвилі. Тому тисячі літ печери, ями, підземні катакомби були місцем відпочинку та вічного сну не лише для людини печерної доби, але й для чимало звірят, які відвідували її в печерах або в случаю смерти людини її мешкання брали собі за осідок. У тих печерах нинішні палеонтологи знаходять не лише кости первісної людини, але й хижих звірят, як ведмедя та лева.

До нині ще на торфовищах і багнах знаходимо дуже богато звіриних останків і то не лише птахів, що жиють на болотах, але й ріжних ссавців, навіть велитнів зниклого світа, як турів, зубрів, оленів, лосів і инших великих хижаків. Отже ці багна та торфовища були місцем вічного спочинку найріжніших звірів. Були їх цвинтарями. Сюди, видко, звірята заходили тоді, коли прочували недалеку смерть.

Тому годі твердити, що лише людина знає про смерть. Видно, що й згадані звірята мають дар абстрактного думання, що жиють лише теперішністю. Не вміють собі уявити будучини, всеж таки мають якесь прочуття смерти та вміють відповідно до того приноровитися.

Цю психічну діяльність звірят пояснюють інстинктом. Тож цей інстинкт мав би перестерігати голубів, які мають у гнізді молодих, що коли одно молоде згине, то його трупа треба з гнізда викинути. Голуби роблять це.

Кажуть, що рій бжіл обсів раз бузьчиху, яка мала тоді молоді, що вже літали. Бузьчиха згинула в гнізді вбита жалами бжіл. Трупа її бузьки, самособою, не мали сили викинути з гнізда, але самі покинули гніздо, коли труп бузьчихи став уже гнити та унеможливив там жити бузьчатам.

Чи все те було б лише виявом інстинкту? не свідомістю смерти? Відоме є, що й лисиця виносить із ями лисинята, коли вони згинули, та запоруює їх у землі, далеко від своєї кривки. Чи те все теж лише інстинкт? Відомо, що вірні собаки по смерти своїх товаришів або добродіїв попадають на довго у смуток, а ловецькі собаки, коли мисливець жартом зверне до них дуло рушниці, попадають у страх. Тож звірята мають почуття смерти, а коли вона їм грозить, вишукують собі наочно укрите місце, де можуть спокійно терпіти й умирати. Бжоли бальсамують трупів навіть доволі великих звірят, як нпр. миші або нетлі, які необачно або підступно дісталися до вулия. Мурашки відомі як знамениті препараторки звірячих трупів, а подібну санітарну працю у воді виконують раки й угри. А щож говорити про гробарську працю малих хрущів, які неправдоподібно скоро та зручно вміють погребати трупів невеличких ссавців і птахів. Суди, шакалі, гієни, що жиють у південних країнах, творять санітарну армію, яка трупів великих звірів уміло спрятує зі світа, бо зїдає їх до тла.

Отже з одного боку те, що звірята вмираючи в прочутті смерти вишукують собі на гріб місця, добре укриті та неприступні, а по друге, що цілі стада звірят спрятують їх трупів, то це дало тему до найріжніших переказів і байок та народних забобонів. Так нпр. нарід вірить, що ластівки не можуть відбути мандрівки та проводять зиму в сні на багнах. Таке повіря відоме вже було старогрецькому вченому Арістотелеві, а навіть китайські письменники зперед кількох тисяч літ оповідали, що ластівки зимують у печерах і ямках у берегах великих рік.

—o—

ПОДЯКИ.

Я, нижче підписаний, член Бр. св. о. Миколая, від. 193 У. Н. Союза, маю честь зложити сердечну подяку головному урядови У. Н. Союза за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50. Як рівнож дякую і членам відділу 193 У. Н. Союза за уділення своєї каси $25 на оплату моїх місячних вкладок ... 6 місяців.

Важавби я всім тим, котрі не належать ще до нашої ... організації У. Н. Союза, ... вони негайно вступили. ... старий Батько У. Н. Союз поможе їм в кождій ...

Василь Филь, Тейлор, Па.

Я, нижче підписаний, складаю глибоку подяку ... уділення мені 50 долярів ... помоги з фонду запомогового, котрі мені дуже придались в моїй великій нужді.

Хай живе і розвивається наш Батько Союз.

Василь Ільків, член ... УНС, Ню Александрія, Па.

Я, нижче підписаний, член Братства Св. О. Николая від. 232 У. Н. Союза, складаю сердечну подяку У. Н. Союзови, а властиво головним урядникам за ласкаву поміч мені і моїй родині в сумі 50 долярів, котра мені дуже потрібна, бо я хорію вже другий ... і знаходжуся у шпиталі.

Микола Хома,
член від. 232 У. Н. Союза
у Донора, Па.